

NENÁPADNÝ VOTRELEC Z AMERIKY: Neoclytus acuminatus DOBÝVA EURÓPU

ING. MILAN ZÚBRIK, PHD.

Invázne druhy hmyzu predstavujú jedno z najväčších rizík pre lesy. Kým niektoré spôsobujú rozsiahle kalamity už krátko po zavlečení, iné sa šíria nenápadne a ich význam rastie postupne. Práve do tejto skupiny patrí severoamerický fuzáč červenohlavý *Neoclytus acuminatus*. V Európe je známy už dávno - viac ako 150 rokov, no až v posledných rokoch sa jeho areál výskytu výrazne rozšíril. Dnes je etablovaný vo väčšine krajín strednej a južnej Európy vrátane Slovenska. Hoci zatiaľ nespôsobuje rozsiahle hospodárske škody, jeho schopnosť využívať široké spektrum hostiteľských drevín a rýchlo obsadzovať nové územia z neho robí druh, ktorému je potrebné venovať pozornosť. Týmto článkom reagujeme na zvyšujúci sa počet hlásení o výskyte tohto nepôvodného, invázneho druhu na Slovensku predovšetkým v roku 2025 a 2026.

■ Bionómia a hostiteľské dreviny

Fuzáč červenohlavý *Neoclytus acuminatus* patrí do čeľade fuzáčovitých (*Cerambycidae*). Dospelé chrobáky sa objavujú od neskorej jari do leta a často ich možno pozorovať na kmeňoch napadnutých stromov alebo na čerstvo spracovanom dreve. Samičky kladú vajčka do prasklín kôry oslabených alebo čerstvo odumretých

stromov. Larvy sa najskôr vyvíjajú pod kôrou, neskôr prenikajú hlbšie do dreva, kde vytvárajú chodby. Vývoj zvyčajne trvá jeden až dva roky.

Druh je mimoriadne polyfágny. V Severnej Amerike aj v Európe bol zistený na viac ako tridsiatich rodoch listnatých drevín. Najčastejšie osídľuje jasene, duby, javory, bresty, agát, orechy, topole, vrbu, jablone, hrušky a pod. Medzi jeho hostiteľov teda

patrí mnoho hospodársky významných drevín.

■ Podobné druhy a možnosť zámeny

Dospelé chrobáky *Neoclytus acuminatus* sú svojím štíhlým telom a výraznou kresbou na krovkách nápadne podobné viacerým druhom našich fúzačov. Najčastejšie dochádza k zámene s druhmi *Clytus arietis*, *Plagionotus arcuatus* a *Xylotrechus antilope*, ktoré

majú podobné čierno-žlté sfarbenie a patria medzi bežné druhy našej fauny.

Neoclytus acuminatus sa od uvedených druhov odlišuje najmä červenohnedým štítom, štíhlejšim telom a charakteristickou kresbou na krovkách. Spoľahlivé určenie podľa výletových otvorov alebo larvových chodieb nie je možné, pretože sú podobné viacerým druhom fuzáčov. Identifikáciu preto umožňuje

Obr. 1: Imágo *Neoclytus acuminatus* vedľa okrúhlych výletových otvorov (Foto: B. Hrašovec, škodcoviadrevin.sk).

Obr. 2: Imágo *Neoclytus acuminatus* s hnedočerveným štítom a štyrmi žltými pásmi na krovkách (Foto: maja, škodcoviadrevin.sk).

najmä nález dospelých jedincov alebo ich odchov z napadnutého dreva.

■ Pôvod a invázny potenciál

Domovom *Neoclytus acuminatus* je Severná Amerika. Do Európy bol pravdepodobne zavlečený už v polovici 19. storočia prostredníctvom obchodu s drevom. Odvtedy sa postupne rozšíril do väčšiny krajín kontinentálnej Európy. Významnú úlohu pri jeho šírení zohráva transport reziva, palivového dreva a drevených obalových materiálov, v ktorých sa môžu ukrývať larvy. Jeho význam v Európe postupne narastá - šíri sa na sever - a v niektorých oblastiach patrí už dnes medzi bežne sa vyskytujúce druhy fuzáčov.

Na Slovensku je známy až od roku 2020 z južných častí Slovenska (Sabol a kol. 2020). V rokoch 2025 a 2026 sme zaznamenali významný nárast jeho početnosti, ktorý sa prejavil opakovanými hláseniami jeho výskytu z prostredia lesov, parkov, záhrad a mestskej zelene. Najviac pozorovaní je v okolí Bratislavy ale bol zistený aj v okolí Banskej Bystrice, či na východe

Slovenska - okolo Košíc a Michaloviec. Nárast jeho aktivity môže súvisieť so zmenami klímy a postupným otepľovaním.

Napáda prevažne oslabené, poškodené alebo odumierajúce stromy, preto sa zatiaľ nepovažuje za významného primárneho škodcu (nenapáda úplne zdravé stromy). Napriek tomu predstavuje riziko. V dôsledku klimatických zmien môže narastať počet stromov oslabených dlhodobými obdobiami sucha a vysokých teplôt, vďaka čomu bude *Neoclytus acuminatus* nachádzať stále viac vhodnej potravy pre svoj vývoj.

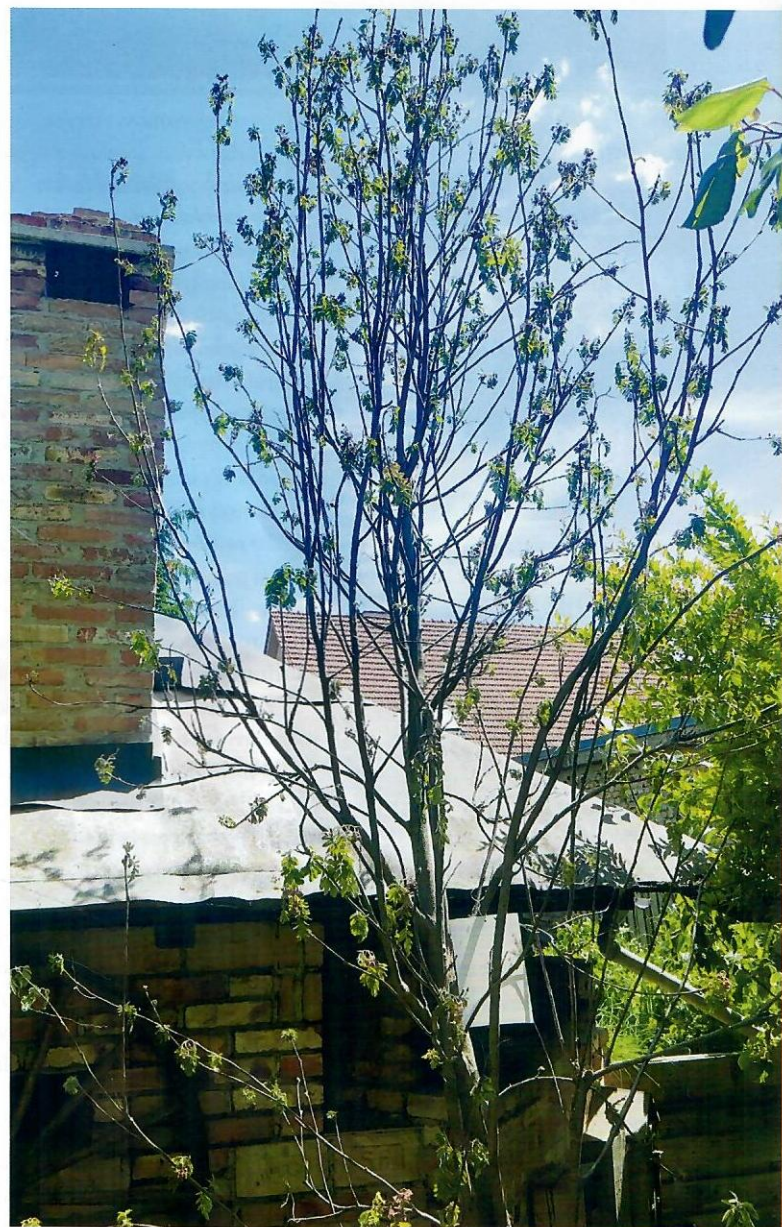
■ Ochrana a prevencia

Najúčinnnejšou ochranou je prevencia. Keďže sa druh vyvíja predovšetkým v oslabených alebo odumretých stromoch, dôležité je udržiavať dreviny v dobrom zdravotnom stave a včas odstraňovať silne poškodené alebo odumierajúce stromy. Riziko šírenia znižuje aj rýchle spracovanie čerstvo vyťaženého dreva a dodržiavanie medzinárodných pravidiel pri obchodovaní s drevenými obalmi.

V lesoch ani v mestských porastoch sa chemická ochrana spravidla neuplatňuje. Dôležitý je monitoring výskytu, najmä na skladoch dreva, pilách a na iných miestach, kde sa manipuluje s drevom. Hoci dnes *Neoclytus acuminatus* nespôsobuje rozsiahle hospodárske škody, patrí medzi rizikové invázne druhy, ktorým je potrebné venovať pozornosť, nakoľko ich význam môže v budúcnosti narastať.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projek-

Obr. 3: Chradnica jarabina - miesto výskytu fuzáča červenohlavého (Foto: marian, skodcoviadrevin.sk).

toz APVV-21-0131, APVV-22-0399, APVV-22-0545, APVV-23-0156 a APVV-24-0425 financovaných agentúrou APVV a projektu "PROMOLES" - projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Táto publikácia vznikla aj vďaka podpore v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra pre projekt: Centrum excelentnosti lesnícko-dreárskeho komplexu LignoSilva; (kód ITMS: 313011S735) spolufi-

nancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Štúdiu bola financovaná Európskou komisiou v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

Ing. Milan Zúbrik, PhD.
Národné lesnícke centrum –
Sekcia pre vedu a výskum
Zvolen,
Lesnícka ochranná služba

Obr. 4: Z našich domácich druhov je fuzáčovi červenohlavému najviac podobný druh *Clytus arietis*. Má však čierny štít, na rozdiel od *Neoclytus acuminatus*, ktorý má štít červenohnedý až oranžový (Foto: M. Zúbrik, skodcoviadrevin.sk).